

THỂ GIỚI NỘI TÂM NHÂN VẬT PHỤ NỮ TRONG TIỂU THUYẾT CỦA THIẾT NGUNG

Nguyễn Thị Hồng Nhung^{*1} và Đỗ Văn Hiếu²

¹Trường Trung học phổ thông Thăng Long, Hải Phòng

²Khoa Ngữ văn, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Tóm tắt. Thiết Ngung là một nữ văn sĩ nổi tiếng của văn học đương đại Trung Quốc, bà dành nhiều trang tiểu thuyết viết về người phụ nữ trong đời sống đương đại với những góc khuất trong sâu thẳm tâm hồn. Nhân vật phụ nữ trong sáng tác của Thiết Ngung thường ở trong trạng thái cô đơn, bế tắc, hoang loạn, đầy ảm ức và giằng xé nội tâm. Nghiên cứu nhân vật phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngung từ góc độ phân tâm học giúp người viết có cơ hội khám phá thế giới bên trong của người phụ nữ, đặc biệt là đời sống vô thức với những ảm ức khó giải bày. Trong bài viết này, người viết chủ yếu khảo sát ba tiểu thuyết đã được Sơn Lê dịch ra tiếng Việt là *Cửa hoa hồng*, *Những người đàn bà tắm*, *Thành phố không mưa*; thông qua cách tiếp cận phân tâm học chỉ ra những chấn thương trong đời sống tâm hồn của người phụ nữ từ thuở ấu thơ, những khát vọng bản năng, nỗi cô đơn lạc lõng của người phụ nữ cũng như những mặc cảm ám ảnh tội lỗi của họ... Hướng triển khai này vừa góp phần làm nổi bật đặc sắc tiểu thuyết của Thiết Ngung, vừa góp phần hiểu thêm một phần diện mạo đời sống tâm hồn của phụ nữ trong đời sống đương đại ở Trung Quốc.

Từ khóa: Thiết Ngung, văn học đương đại Trung Quốc, phân tâm học, hình tượng phụ nữ.

1. Mở đầu

Thiết Ngung là nữ văn sĩ nổi tiếng trên văn đàn đương đại Trung Quốc, nữ Chủ tịch Hội nhà văn Trung Quốc trẻ nhất. Thiết Ngung đặc biệt thành công với thể loại tiểu thuyết, bà đã dành nhiều trang viết về người phụ nữ trong đời sống đương đại với những góc khuất trong sâu thẳm tâm hồn. Sự vận động xã hội đã tạo nên những ảm ức mới trong người phụ nữ, họ rơi vào hoang loạn, bế tắc, cô đơn khi đối diện với thế giới và với chính bản thân mình. Nghiên cứu văn học từ góc độ phân tâm học là hướng nghiên cứu mang lại những kết quả có giá trị. Ở Việt Nam, Đỗ Lai Thúy là người đã dịch khá nhiều tài liệu về phân tâm học và vận dụng phân tâm học vào nghiên cứu văn học Việt Nam, mà tiêu biểu là công trình *Hồ Xuân Hương - Hoài Niệm Phồn Thực* (NXB Văn Hóa Thông Tin, in lần đầu năm 1999). Việc vận dụng phân tâm học vào nghiên cứu nhân vật văn học cũng đã được một số người nghiên cứu quan tâm, chẳng hạn Trịnh Ngọc Trâm với *Jane Eyre từ góc nhìn phân tâm học* (Luận văn thạc sĩ Văn học nước ngoài, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn. Đại học Quốc gia Hà Nội, 2012); *Chí Phèo dưới cái nhìn phân tâm học* của Lê Huy Bắc [1]; *Lê Vân yêu và sống từ góc nhìn phân tâm học* của Nguyễn Hữu Anh. Ở bài viết này, tác giả đã khai thác chiều sâu tâm lý của người phụ nữ đương đại thông qua bức chân dung về sự hình thành cuộc đời quá khứ của nghệ sĩ Lê Vân từ điểm nhìn của thời hiện tại, qua những xung đột giữa ý thức và vô thức theo các hệ hình của phân

Ngày nhận bài: 5/1/2020. Ngày sửa bài: 20/1/2020. Ngày nhận đăng: 12/2/2020.

Tác giả liên hệ: Nguyễn Thị Hồng Nhung. Địa chỉ e-mail: nhungnguyen.hp220894@gmail.com

tâm học [2; tr.45- 46]. Những nghiên cứu này gợi ý cho người viết về lí thuyết và hướng triển khai trong bài viết này. Về nhân vật phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngung, ở Việt Nam đã có một số công trình nghiên cứu và đã có một số kết quả nghiên cứu đáng quan tâm. Luận văn thạc sĩ *Hình tượng người phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngung* của Phạm Thị Hòa [3] đã chỉ ra sự trỗi dậy mạnh mẽ của ý thức cá nhân và những khát vọng chân chính mà người phụ nữ, đặc biệt tính dục như một xu hướng tất yếu gắn với tình yêu, đạo đức, quan hệ xã hội... *Người đàn bà tắm: Cuốn tiểu thuyết của những cuộc đối thoại văn hoá* [4] của Vương Trí Nhàn đã nhấn mạnh phần lí trí của con người là phần còn lại sau cùng, toả sáng, một đời sống ý thức lần át bản năng trong tiểu thuyết *Người đàn bà tắm*.

Một số nghiên cứu trên cho thấy vận dụng phân tâm học vào nghiên cứu nhân vật văn học là một hướng nghiên cứu cần được tiếp tục phát triển, đặc biệt là vận dụng vào nghiên cứu nhân vật người phụ nữ. Với nhân vật phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngung, tuy đã có một số công trình nghiên cứu, nhưng các công trình đó không triển khai dưới cái nhìn phân tâm học, vì thế đã bỏ qua một số vấn đề quan trọng của hệ thống nhân vật này. Vì thế, trong bài viết này, thông qua khảo sát ba tiểu thuyết của Thiết Ngung đã được Sơn Lê dịch ra tiếng Việt là *Cửa hoa hồng*, *Những người đàn bà tắm*, *Thành phố không mưa*, vận dụng cách tiếp cận phân tâm học chúng tôi chỉ ra những chấn thương trong đời sống tâm hồn của người phụ nữ từ thuở ấu thơ, những khát vọng bản năng, nỗi cô đơn lạc lõng của người phụ nữ cũng như những mặc cảm ám ảnh tội lỗi của họ... Hướng triển khai này vừa góp phần làm nổi bật đặc sắc tiểu thuyết của Thiết Ngung, vừa góp phần hiểu thêm một phần diện mạo đời sống tâm hồn của phụ nữ trong đời sống đương đại ở Trung Quốc.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Người phụ nữ với những chấn thương từ thuở ấu thơ

Chấn động tâm lí đầu đời là những xao động ở mức độ cao, thậm chí là đứt gãy một vài cấu trúc trong hệ thần kinh khi con người gặp phải những tác nhân tâm lí tiêu cực và xuất hiện đột ngột. Thiết Ngung không ngần ngại chỉ căn nguyên sâu xa từ chấn thương tâm lí tuổi ấu thơ và biểu hiện của nó trong đời sống thực tại. Chấn động tâm lí đầu tiên xảy ra với Mi Mi trong *Cửa hoa hồng* là khi cô thấy hình ảnh người cha thân yêu của mình sau khi bị phê đầu, em sụp đổ niềm tin về người cha Tô Hữu Hiến – giáo sư Viện Khoa học nông nghiệp khi ông bóp nát chiếc bánh bao trên tay, từ bỏ ước mơ của mình, từ bỏ nghề nghiệp bấy lâu ông tự hào và đem lại nguồn thu nhập chính cho gia đình. Ở tác phẩm *Những người đàn bà tắm*, sự tan vỡ đầu đời của cô bé Doãn Tiểu Khiêu xuất hiện khi cô nhìn thấy dòng nước mắt lăn dài xuống đôi gò má gầy và xanh xao do đã thức mấy đêm chăm em Phàm ôm của người mẹ Chương Vũ. Trong tiểu thuyết *Thành phố không mưa*, nhân vật Khuru Hoa cũng rơi vào cảm xúc tương tự, ấy là một sự sụp đổ và ăn mòn niềm tin xuất hiện ngay từ quãng đầu đời của nhân vật. Cha của Khuru Hoa đột nhiên bị đày giam ở chuồng bò khi đang giữ chức Phó tỉnh trưởng, mẹ Khuru Hoa bỏ đi với người đàn ông khác. Những cú sốc tâm lí đầu đời của nhân vật đã dự báo về một tương lai, số phận đầy sóng gió, bất hạnh sau này của họ.

Không chỉ dừng lại ở việc đổ vỡ niềm tin với người mà mình thương yêu nhất, lần theo dấu vết thời thơ ấu của những nhân vật nữ trong sáng tác của Thiết Ngung, chúng ta bắt gặp những chấn động tâm lí khác. Đầu tiên, cô bé Mi Mi đã vô tình nhìn thấy bức tranh “*Ivan đại đế giết con*” trong cuốn báo ảnh mà mẹ đang xem rơi trên giường, cô bé òa khóc. Nỗi sợ hãi của Mi Mi xuất hiện và nhanh chóng bị đẩy vào tầng vô thức, trở thành ản ức về sự tan vỡ trong mối quan hệ giữa người và người, đặc biệt nó cảm thấy đó là hành vi tội ác giữa những người thân trong gia đình. Những ản ức tâm lí này xuất hiện trở lại vào độ tuổi dậy thì khi cô bé ở cùng bà ngoại, và đã trở thành một sự sợ hãi, đối nghịch giữa Mi Mi và ngoại Tư Kỳ Văn. Chứng kiến một buổi đấu tố tàn nhẫn, cô bé Khiêu trong *Những người đàn bà tắm* phải chịu những chấn thương tâm

lí nặng nề ngay khi “mới là học sinh lớp một trường tiểu học Ngô Đặng Nhi”. Cô bé phải chứng kiến cảnh tượng cô giáo Tân bị xúc phạm, bị sỉ nhục vì có con mà không có chồng, chứng kiến cảnh để bảo vệ con, cô giáo đã “quỳ gối bưng ca phân lên, nhìn vào trong ca một lúc, rồi trước mặt mọi người, đưa lên ăn...” [5; tr.77]. Đồng cảm với cô giáo, chua chát về cảnh tượng đang diễn ra trước mắt, Khiêu tưởng như chính mình là người bị đày, sự tàn nhẫn và hạ hê của con người khi trừng phạt một người phụ nữ dám khác biệt, cứng cỏi, kiên cường và trọng danh dự đã gây nên chấn thương tâm lí sâu sắc cho Khiêu.

Thiết Ngung còn chú ý đến những chấn thương tuổi thơ do bị chia cắt với gia đình. Tuổi thơ phải sống xa gia đình trở thành một nỗi bất hạnh với bất kì một đứa trẻ nào từng tự hào về gia đình yên ấm và đủ đầy của chúng, trở thành nỗi sợ hãi in sâu trong tâm hồn ngay cả khi chúng đã trưởng thành. Nỗi sợ hãi trong vùng vô thức sẽ khiến đứa trẻ phát triển nhân cách theo các hướng: thiếu thốn tình cảm, muốn được bù đắp tình cảm bởi người thân ruột thịt hoặc những người khác giới, trưởng thành sớm để có đủ khả năng bảo vệ mình khỏi nỗi sợ hãi thường trực... Chẳng hạn sau khi bị đày tớ, bố mẹ của Mi Mi phải chuyển về nông trường lao động. Sống xa gia đình, Mi Mi luôn nhớ bố mẹ, nhớ về những kỉ ức tươi đẹp. Nhưng đó chỉ là quá khứ đã qua của một thời không bao giờ quay trở lại, tâm hồn cô bé muốn được sống lại những phút giây hạnh phúc tuổi thơ ấy nhưng đến cả trong mơ cô bé cũng gặp những điều mà cô bé chán ghét, thậm chí thấy đáng sợ. Sự già dặn trước tuổi của cô bé nói riêng hay những người phụ nữ hiện đại trong tác phẩm của Thiết Ngung nói chung không mang lại những kinh nghiệm quý báu để hạnh phúc mà là điểm bắt đầu cho những bất hạnh nối tiếp nhau. Trong *Những người đàn bà tắm*, Đường Phi, bạn thân của Tiểu Khiêu cũng là một cô bé có tuổi thơ bất hạnh. Đường Phi lớn lên khi không có cha mẹ ở bên, một đứa trẻ mồ côi đáng thương ở với cậu ruột, chứng kiến cảnh cậu ngoại tình với một người phụ nữ có gia đình, cô bé buộc phải trưởng thành sớm để tự chăm lo cho bản thân và khát khao được yêu thương, được bù đắp tình cảm.

Thiết Ngung đặc biệt quan tâm đến chấn thương của những đứa trẻ bị xâm hại tình dục. Đường Phi trong *Những người đàn bà tắm* và Khuru Hoa trong *Thành phố không mưa* tuy đều bị những người bạn nam đồng trang lứa cưỡng hiếp, nhưng do những vô thức nói ở trên, họ lại sẵn sàng đón nhận những hành vi giải phóng bản năng đó. Đây là một thành vi cưỡng hiếp thô bạo, thông thường sẽ bị xã hội lên án, gây sự rối loạn tâm lí, sự sợ hãi, chứng nhiễu tâm, thậm chí khiến đối tượng bị cưỡng hiếp rơi vào trầm cảm cho những đối tượng bị cưỡng hiếp nếu đối tượng đó là những đứa trẻ có một tuổi thơ êm ấm, tràn ngập tình yêu thương, sự quan tâm chăm sóc từ gia đình và những người xung quanh, không phải trải qua những xáo trộn và chấn thương tâm lí ấu thơ. Nhưng Thiết Ngung lại để cho người phụ nữ trong tiểu thuyết của mình không những chấp nhận mà còn chủ động đón nhận tất cả những biến cố xảy đến, việc bị xâm hại tình dục chỉ là một phần để họ trưởng thành. Đặt trong góc độ của xã hội hiện đại, người phụ nữ càng trải qua những tổn thương sâu sắc về tinh thần, càng trở nên mạnh mẽ, tự tin và có sức hút, sức hấp dẫn hơn rất nhiều so với những người phụ nữ mỏng manh, yếu đuối, bị luy, sống phụ thuộc và chỉ có như vậy, người phụ nữ mới có thể làm chủ cuộc đời của mình, phù hợp với xã hội hiện đại gồ ghề, nhiều góc khuất.

2.2. Người phụ nữ với ám ảnh cô đơn

Một mình trải qua và chống chọi với những tổn thương, những cuộc chiến trong thế giới nội tâm, người phụ nữ không tránh khỏi rơi vào cô đơn. Tâm lí học cho thấy, người phụ nữ càng từng trải lại càng hay đề phòng; càng dự cảm được nhiều điều trong thế giới mình đang sống, người phụ nữ lại càng trở nên cô đơn, lạc lõng. Trong tiểu thuyết của Thiết Ngung, người phụ nữ lạc lõng ngay trong gia đình mình. Gia đình lẽ ra phải là một điểm tựa vững chắc, một mái ấm yêu thương để những người phụ nữ - những đứa con được chở che, dần xoa dịu những khổ đau mà bản thân đã gặp phải. Điều bất hạnh của họ không phải sự xa cách gia đình về khoảng cách địa lí mà là sự xa cách về tâm hồn, sự sụp đổ niềm tin. Khao khát được bố mẹ yêu thương,

chăm sóc, thấu hiểu nên quãng thời gian sống cùng bà ngoại ở ngõ Thìa (Bắc Kinh), Mi Mi (*Cửa hoa hồng*) rất nhớ bố mẹ, nhớ cả em Phàm. Khi em được cùng mẹ đi chơi công viên Bắc Hải, Mi Mi gục đầu vào lòng mẹ khóc nức nở. Cô bé đã quá kiên cường, cuộc sống cùng bà ngoại với những người dọn vào nhà bà, những gì đang diễn ra hàng ngày, rồi cả cái chết của Bà Cô, của cậu Trang Thân khiến nó nghẹn ngào, nghệt thờ, nó muốn mẹ hiểu tất cả những nỗi uất ức ấy, muốn mẹ khen nó đã cố gắng như thế nào. Nhưng rồi Mi Mi cảm nhận được, dù mẹ đang ở bên nhưng tâm hồn mẹ quá xa cách và khác biệt với tâm hồn nhạy cảm của nó, khát khao được mẹ thấu hiểu nhưng không thể, em nhanh chóng buông mẹ ra, và tự lau nước mắt mình. Cô bé một lần nữa hiểu, thấm thía và chấp nhận sự cô đơn của mình. Khiêu trong *Những người đàn bà tím* là một cô bé ngoan ngoãn, hiền lành, rất yêu thương bố mẹ của mình, Khiêu cố gắng làm mọi việc thật tốt để bố mẹ có thể yên tâm và tự hào về em nhưng em chỉ nhận lại sự vô tâm và dối trá của người mẹ. Khiêu buồn bã trong nỗi cô đơn, trong nỗi nhớ tuổi thơ ở Bắc Kinh và những giọt nước mắt thôn thức rơi xuống. Khiêu của hiện tại như đang cầu cứu và mong sao thoát khỏi nỗi cô đơn nhưng không thể làm được.

Người phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngưng lạc lõng với thời đại, với xã hội. Không khí thời đại bao trùm bộ ba tiểu thuyết của Thiết Ngưng là không khí của xã hội Trung Quốc từ những thập kỉ sáu mươi đến những thập niên cuối của thế kỉ XX, thời đại “đả phá bốn cũ”: *tư tưởng cũ, văn hoá cũ, phong tục cũ, tập quán cũ* với không khí đổi mới, cởi mở. Con người trong không khí thời đại ấy cũng được đổi mới tư tưởng, không tư duy theo lối cũ hàng ngày đóng chặt cửa “kín cổng cao tường”, “nhà nào biết nhà này” nữa. Phong trào phổ biến thời ấy là những trí thức ở thành phố cần được “cải tạo” và những học sinh sau khi tốt nghiệp lớp 12 không thi được vào Đại học mà phải đến nông thôn tham gia lao động sản xuất, đóng góp sức mình vào sự phát triển chung của xã hội. Những người phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngưng mạnh mẽ tồn tại và khẳng định mình nhưng họ trở nên lạc lõng với thời đại, với xã hội. Khi bố mẹ bị chuyển công tác từ Bắc Kinh đến Phúc An, Khiêu cố gắng hoà nhập với đám bạn người Phúc An, nhưng em chỉ nhận lại sự tủi hổ, uất ức, hắt hủi và rồi Khiêu sống lặng lẽ, khép mình như em vốn sống. Mong muốn hoà nhập bởi em sợ sự cô đơn cố hữu, em muốn sự cô đơn của mình lắng sâu xuống, để có thể như những đứa trẻ bình thường khác, vô tư, vô lo, vô nghĩ. Nhưng đến khi Khiêu biết không thể né tránh sự cô đơn của mình, em trở nên mạnh mẽ hơn, kiên cường hơn, trở thành một đứa trẻ sẵn sàng làm bạn với cô đơn. Khi học đại học, một lần nữa, Khiêu lại cố gắng hoà nhập với thời đại, với cách sống của những cô bạn đại học thời bấy giờ, cô đã chấp nhận gặp mặt một người “*cách nhà thơ rất gần*” [5; tr.42] để khẳng định và tự thuyết phục bản thân rằng mình thực sự hoà nhập vào thời đại giải phóng tư tưởng ấy. Nhưng rồi Khiêu nhận ra tất cả đều vô nghĩa và ngu ngốc. Khiêu không phải là một kẻ xu thời, con rối của thời cuộc, nhưng lí trí cho phép bản thân một cơ hội để thử hoà nhập, để khám phá chính mình. Ở đây, Thiết Ngưng không chú trọng phân tích buổi hẹn mà tập trung vào dòng tâm trạng, cảm xúc căng thẳng, chán nản của nhân vật Khiêu. Điều này đã khẳng định rõ nét sự cô đơn, lạc lõng của Khiêu trong thời đại cô đang sống. Khiêu nhận ra, cô vẫn luôn là một đứa trẻ cô đơn, sự cô đơn có mặt trong cuộc sống của Khiêu suốt từ thời thơ ấu, kéo dài đến những năm cô học đại học và cả sau này khi đã trưởng thành.

2.3. Người phụ nữ với khao khát được giải phóng

Thiết Ngưng đã xây dựng những nhân vật phụ nữ khao khát giải phóng bản năng. Ở khía cạnh giải phóng bản năng, chúng ta có thể thấy rất rõ vai trò của “*xung năng tính dục*” *libido* trong cách mà Thiết Ngưng để nhân vật của mình tận hưởng cuộc sống. Bà không ngần ngại miêu tả thân hình tuyệt đẹp của người phụ nữ trong cả ba tiểu thuyết của mình, đó không phải vẻ đẹp yếu đuối, mỏng manh, xanh xao lãng mạn của những trí thức tiểu tư sản thối nát chủ nghĩa lãng mạn phương Tây. Ở họ là một vẻ đẹp vừa truyền thống vừa hiện đại, vẻ đẹp vừa theo quan niệm của “*tín ngưỡng phồn thực*”, vừa sâu thẳm, huyền bí, xa xăm. Không phải ngẫu

nhiên Thiêt Ngưng để nhân vật Hữu Giai sau khi li hôn chồng, thực sự thoải mái và vui vẻ, mãn nguyện, cảm giác như mình trẻ ra và trở nên “*sung mãn, phóng khoáng*” [6; tr.32]. Bà Tư Kì Văn xuất thân là một tiểu thư khuê các nhưng đem lòng yêu Hoa Chí Viễn, về nông thôn để tham gia phong trào cách mạng. Một đêm mưa thật đẹp “*con mưa mùa thu rả rích không ngớt*” [7; tr.97], đêm đầu tiên và cũng là cuối cùng họ ở bên nhau, Kì Văn khát vọng được giải phóng cơ thể của mình, trao nó cho người đàn ông mình dành cả thanh xuân để ngưỡng mộ và yêu thương đã thôi thúc Kì Văn, để sau đó cô “*thấy mình tan rã nhưng rất hoàn chỉnh*” [7; tr.100]. Ở đây, chúng ta thấy nổi bật hình ảnh một tiểu thư khuê các mang tư tưởng đổi mới. Cũng là người phụ nữ mang trong mình khát vọng giải phóng bản năng song Mi Mi lại có những ước muốn mới hơn, những khát khao được tìm hiểu những bí ẩn của cơ thể cũng như nơi sâu thẳm của chính mình khi nó bước vào tuổi dậy thì. Khát khao giải phóng bản thân ở Đường Phi trong *Những người đàn bà tẩm* mãnh liệt và rất tự nhiên, tự do, phóng khoáng ngay khi cô còn là một nữ sinh trung học. Đường Phi đã không ngần ngại khẳng định với các bạn về đẹp của cơ thể mình, về đẹp mà chính mình luôn tự hào, nhưng cũng đầy bí ẩn và khát khao khám phá, chiếm hữu chính mình. Nếu như với “*đội trưởng giày trắng*”, Phi đơn giản chỉ là chịu đựng để tự hào rằng mình có người yêu, thì đối với anh diễn viên múa được cử về trường, Khiêu thực sự yêu anh ta khi cơ thể tuyệt đẹp của mình được anh ta chiêm trợn và giải phóng, khai sáng, khiến Phi có thể chạm tới những bí ẩn trong thẳm sâu cơ thể kia. Tình yêu, sự dâng hiến của nhân vật Đường Phi là một minh chứng của khát vọng giải phóng bản năng mãnh liệt của người phụ nữ.

Thiêt Ngưng không chỉ chú ý đến khao khát giải phóng bản năng, bà còn chú ý đến khao khát giải phóng năng lượng tâm hồn của người phụ nữ. Nếu con người chỉ khát khao giải phóng bản năng thì cuộc đời con người đâu có ý nghĩa gì khác ngoài đắm chìm trong những dục vọng, con người sẽ trở thành nô lệ của những đòi hỏi, ham muốn của chính mình, trở thành một con người không toàn vẹn. Giải phóng năng lượng tâm hồn là khát vọng được hoà hợp, đồng điệu về mặt tâm hồn của con người, được cùng vui, cùng buồn, được quan tâm, thấu hiểu, sẻ chia... bởi những người mà mình yêu thương. Mỗi một nhân vật khác nhau lại có những suy nghĩ, mong muốn giải phóng năng lượng tâm hồn khác nhau. Nhưng tựu chung lại những nhân vật nữ của Thiêt Ngưng đều lựa chọn cách giải phóng năng lượng tâm hồn bằng việc cắt đứt những mối quan hệ ràng buộc mệt mỏi, không mang lại hạnh phúc cho họ. Chẳng hạn, trong *Cửa hoa hồng*, do không hề được chồng yêu thương và coi trọng dù đã rất cố gắng và hi vọng, chờ đợi suốt nhiều năm, Kì Văn quyết tâm li hôn với chồng để tái hôn với Chu Cát Khai. Trong chặng đường đời tiếp theo, nhân vật lại thể hiện khát vọng được thoả mãn cái danh là con người của thời đại mới, rũ bỏ hoàn toàn dấu vết của con người xã hội cũ. Không chỉ vậy, để thoả mãn tham vọng được vinh danh của mình, bà sẵn sàng bán đứng sự thật về cô em cùng cha khác mẹ - Tư Kì Tần. Đặc biệt, tuy tuổi đã cao, nhưng bà Văn lại luôn theo chân Mi Mi – lên báo nhận mình là nguồn cảm hứng nghệ thuật cho họa sĩ Tô Mi nổi tiếng. Phải chăng, những hành động đó của bà đều khởi phát từ những mong muốn được thoả mãn cái “danh” trong cuộc đời. Hay nhân vật Mi Mi không chỉ giải phóng năng lượng tâm hồn bằng việc không muốn có con với người chồng hiện tại mà ngay từ thuở ban đầu, nhân vật luôn có những khát khao được khám phá tâm hồn bên trong mình. Còn trong *Những người đàn bà tẩm*, nhân vật Đường Phi luôn giữ gìn khuôn miệng, cuộc đời cô như phim ảnh, đẹp và đào hoa, buông thả và phóng đảng, cuối cùng sau khi mắc tất cả những bệnh về đường tình dục và không còn khả năng chạy chữa, Phi thoải mái kể với Khiêu về việc cô đã lây bệnh cho rất nhiều gã đàn ông sĩ diện đến với mình mà không một chút do dự, áy náy. Dưới góc độ phân tâm học, soi chiếu lại ẩn ức tâm lí tuổi thơ của cô bé hồi còn là học sinh trường Tiểu học ngõ Đặng Nhi, là đứa con chứng kiến người mẹ Đường Tân Tân bị phê đầu, bị đám nam học sinh trường trung học ép ăn phân, ta thấy sự trả thù của Phi với bản thân, với cơ thể của mình và sự oán hận trút lên đám đàn ông đã đi qua cuộc đời mình. Có lẽ, chỉ như vậy Phi mới cảm thấy hả hê, thích thú. Năng lượng tâm hồn trong người con gái đào hoa như được phóng thích, giải toả.

2.4. Người phụ nữ với mặc cảm tội lỗi

Đạo đức không chỉ được biểu hiện ở việc sống tốt, lối sống đẹp, nhân văn, cao cả, mà những biểu hiện của sự ăn năn, hối lỗi, sám hối về tội lỗi của chính mình cũng là một nét đẹp trong đạo đức của con người. Dầu biết bản năng được giải tỏa, năng lượng tâm hồn được giải phóng qua hành động ngoại tình, nhưng ngay sau những thước phim hoan lạc, hầu hết các nhân vật nữ của Thiết Ngung đều mang trong mình mặc cảm tội lỗi. Trong tiểu thuyết của Thiết Ngung, người phụ nữ ngoại tình không phải chỉ để thỏa mãn nhu cầu giải phóng bản năng, mà trước hết, đó là một nhu cầu được đồng cảm, sẻ chia, nhu cầu được giải phóng năng lượng tâm hồn của người phụ nữ: Trúc Tây ngoại tình với Diệp Long Bắc khi đã lấy Đại Kỳ (*Cửa hoa hồng*), Hữu Giai ngoại tình với Vận Triết (*Thành phố không mưa*), Khiêu ngoại tình với Trần Tại (*Những người đàn bà tẩm*), mẹ của Khiêu - Chương Vũ ngoại tình với bác sĩ Đường... Ý thức được hành vi ngoại tình là trái với đạo lý “thủy chung, son sắc” nên những nhân vật nữ của Thiết Ngung luôn có những dòng tâm sự, suy nghĩ và hành động day dứt, đau khổ, cuộc đời bất hạnh, không có cho mình một hạnh phúc trọn vẹn, một bến đỗ hạnh phúc. Đây cũng chính là cách nhà văn Thiết Ngung chuộc lại lỗi lầm cho những người phụ nữ của mình như một sự thức tỉnh về tâm hồn. Dù đề cao quan điểm tình yêu tự do, phóng khoáng, hiện đại, nhưng cái giá phải trả cho sự rạn nứt, tan vỡ hạnh phúc của người khác cũng không hề được Thiết Ngung xem nhẹ. Bà vẫn đề cao sự hoà hợp của lí trí và tình cảm của con người trong một sự lựa chọn tìm kiếm một hạnh phúc chân chính, xứng đáng, và một lẽ sống nhân văn, vị tha cao đẹp.

Người phụ nữ mặc cảm tội lỗi không chỉ dừng lại ở việc ý thức được hành vi ngoại tình của mình mà cao hơn nữa, còn là day dứt về tội lỗi gây ra cái chết cho người thân. Mặc cảm tội lỗi này đã khiến cuộc đời của hai chị em Khiêu và Phàm (*Những người đàn bà tẩm*) rẽ theo hai hướng, oán trách, dằn vặt bản thân, và đều không cảm thấy hạnh phúc. Phàm lấy David và đi Mỹ, nhiều năm sau, khi về thăm chị hay gọi điện thoại cho chị, Phàm vẫn trách cứ Khiêu, và dằn vặt bản thân vì coi mình là một phần nguyên nhân cái chết của bé Thuyên – đứa con vụng trộm không nên sinh ra của mẹ và bác sĩ Đường. Còn Khiêu thì bằng lòng đón nhận mọi sự trừng phạt của cuộc đời. Trải qua hai mối tình, cô luôn sống trong nỗi ám ảnh khôn nguôi về tiếng kêu cứu của bé Thuyên, và cuối cùng, Khiêu lựa chọn cuộc sống độc thân, khoan dung, độ lượng với tất cả mọi người.

Trong cả ba cuốn tiểu thuyết, chúng ta có thể thấy những hành động gây ra cái chết cho người thân ở những nhân vật nữ khác: Đường Phi sau khi bị anh diễn viên múa chổi bỏ đứa con trong bụng để chuyển về nơi khác công tác, cô đã ép cậu ruột của mình phải nạo thai cho mình; Khuru Hoa buộc phải bỏ đứa con trong bụng vì Ki Hạ không nhận, hấn ta chối bỏ cô và đứa con trong bụng để có một lí lịch trong sáng; Tư Kỳ Văn đi Dương Châu để tìm chồng, thể hiện nỗi khát khao chồng cháy bỏng, nhưng cô thất vọng, và bỏ về ngay trong đêm, đứa con trai đầu lòng Trang Tinh của cô lên cơn ốm nặng, mất ngay trong lòng mẹ; Trúc Tây giải phẫu chuột lấy ra những vật thể “hồng hồng” trong bào thai của nó đã vô tình gây ra sự đột tử vì truy tìm cho người chồng Trang Thần. Dù là sự vô tình nhưng tất cả sự ra đi của người thân đều khiến các nhân vật đau khổ, dằn vặt. Cánh cổng nhà lao tuy không mở nhưng phòng giam ngục thất tâm hồn luôn cận kề bên các nhân vật như một sự trả giá, đền tội.

3. Kết luận

Thiết Ngung chú ý khắc họa với những chấn thương tâm lí từ thuở ấu thơ của người phụ nữ, những chấn thương này có thể do những cú sốc do phải chứng kiến sự tàn nhẫn của lịch sử xuất hiện trên những người thân ở xung quanh, cũng có thể do sự li tán trong cuộc sống gia đình, cũng có thể do bị xâm hại tình dục... Bên cạnh đó, nhà văn cũng quan tâm đến nỗi cô đơn lạc lõng trong gia đình, trong xã hội, quan tâm đến những khao khát được giải phóng bản năng và năng lượng tâm hồn, cũng như mặc cảm tội lỗi của người phụ nữ. Có thể thấy, nhân vật

người phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngung có đời sống tâm lí, tình cảm phức tạp với những ẩn ức sâu kín, điều này phản ánh phần nào những tác động phức tạp của đời sống xã hội đương đại Trung Quốc lên mỗi cá nhân, đặc biệt là người phụ nữ.

Ghi chú: Nghiên cứu này được tài trợ bởi Đề tài cấp Bộ: *Lí thuyết văn học hiện đại nước ngoài và đổi mới giáo trình lí luận văn học ở Việt Nam hiện nay*, mã số: B2019 - SPH – 04.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lê Huy Bắc, 2013. *Chí Phèo dưới cái nhìn phân tâm học*. Nghiên cứu văn học Việt Nam hiện đại, Khoa Ngữ Văn, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [2] Nguyễn Hữu Anh, 2018. Lê Văn yêu và sống từ góc nhìn phân tâm học. *Tạp chí Khoa học trường Đại học Sư phạm Hà Nội*, Vol. 63, Số. 4, tr. 45-51.
- [3] Phạm Thị Hoà, 2012. *Hình tượng người phụ nữ trong tiểu thuyết của Thiết Ngung*. Luận văn Thạc sĩ văn học. Trường Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh.
- [4] Vương Trí Nhàn, 2006. *Người đàn bà tắm: Cuốn tiểu thuyết của những cuộc đối thoại văn hoá*. Lờl bặt trong tiểu thuyết *Những người đàn bà tắm*, tác giả Thiết Ngung, người dịch Lê Minh Sơn. Nxb Hội Nhà văn, Hà Nội.
- [5] Thiết Ngung, 2006. *Những người đàn bà tắm*. Nxb Hội Nhà văn, Hà Nội.
- [6] Thiết Ngung, 2004. *Thành phố không mưa*. Nxb Hội Nhà văn, Hà Nội.
- [7] Thiết Ngung. *Cửa hoa hồng*. Nxb Phụ nữ, Hà Nội.

ABSTRACT

Female characters in Tie Ning's novels from psychoanalytic perspective

Nguyen Thi Hong Nhung^{*1} and Do Van Hieu²

¹*Thang Long High School, Hai Phong*

²*Faculty of Philology, Hanoi National University of Education*

Tie Ning is a famous female writer of modern Chinese literature. She spends a considerable portion of her novels to investigate the contemporary women's life with their hidden corners in inner depths. The female characters in Tie Ning's novels are usually in a state of loneliness, impasse, panic, full of pent-up resentments and inner strife.

Studying the female characters of Tie Ning novels from the perspective of psychoanalysis gives the writer opportunity to explore the inner world of women, especially their unconscious life, which is full of resentment difficult to express. In this article, the author mainly examines three novels that have been translated into Vietnamese by Son Le namely "Rose door", "Bathing women", and "Rainless city". With the help of psychoanalytic approach, the author attempts to find out the traumas of women's spiritual life since childhood, their instinctual aspirations, their loneliness, as well as their guilty obsession complex. This direction has contributed to highlight the typical characteristics of Tie Ning's novels, while also reveal part of women' spiritual life in contemporary society in China.

Keywords: Tie Ning, Chinese contemporary literature, psychoanalysis, female characters.